

RS Global

SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

**SOCIAL AND ECONOMIC
ASPECTS OF EDUCATION
in Modern Society**

**Proceedings of the
XVII International Scientific and
Practical Conference**

**Social and Economic Aspects
of Education in Modern
Society**

**Vol.2, September 25, 2019,
Warsaw, Poland**

Copies may be made only from legally acquired originals.
A single copy of one article per issue may be downloaded for personal use
(non-commercial research or private study). Downloading or printing multiple
copies is not permitted. Electronic Storage or Usage Permission of the
Publisher is required to store or use electronically any material contained in
this work, including any chapter or part of a chapter. Permission of the
Publisher is required for all other derivative works, including compilations and
translations. Except as outlined above, no part of this work may be
reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any
means without prior written permission of the Publisher.

ISBN 978-83-955313-0-9

© RS Global Sp. z O.O.;
© The Authors

**RS Global Sp. z O.O.
Warsaw, Poland
2019**

Founder:
RS Global Sp. z O.O.,

Research and Scientific
Group
Warsaw, Poland

**Publisher Office's
address:**

Dolna 17, lok. A_02
Warsaw, Poland,
00-773

E-mail:
rsglobal.poland@gmail.com

The authors are fully
responsible for the facts
mentioned in the articles.
The opinions of the authors
may not always coincide
with the editorial boards
point of view and impose
no obligations on it.

CONTENTS

PEDAGOGY

- Bakhmat Nataliia Valeriyivna, Hanaba Svitlana Oleksandrivna**
«INNOVATIONS AS AN INTERSECTION OF TRADITION»: JAN AMOS KOMENSKY
PEDAGOGY IDEAS AND PRINCIPLES EXPLICATION IN THE MODERN EDUCATIONAL
PROCESS..... 3
- Borisyuk Olena Volodimirivna, Datsyuk-Tomchuk Maria Bogdanivna,
Homaniuk Olena Kostiantynivna**
THE VALUE OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION..... 8
- Iryna Dobroskok, Nataliia Rzhavska, Liubov Basiuk, Yuliia Lukashevych**
EXTENSION OF OPPORTUNITIES FOR SUCCESSFUL PROFESSIONAL CAREERS FOR YOUNG
ENTREPRENEURS..... 14
- Аксакова Н. О., Соломка М. А.**
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ..... 17
- Андрієва С. С.**
ІНКЛЮЗІЯ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ..... 21
- Зарівна О. Т., Химай Н. І.**
АНДРАГОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ..... 25
- Кашуба О. М., Кравчук Т. О., Навольська Г. С., Турко О. В.**
СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ЛЕКСИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ..... 28
- Ситовская М. В., Димовидова Н. В.**
РОЛЬ АКТИВНИХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ПРИ ПОДГОТОВКЕ
СТУДЕНТОВ К ДЕМОНСТРАЦИОННОМУ ЭКЗАМЕНУ..... 32

PSYCHOLOGY

- Галкин А. В.**
ГЛУБИННЫЕ МОТИВЫ В РАМКАХ КОГНИТИВНОЙ МОДЕЛИ..... 35

SOCIOLOGY

- Давтян С. Р., Лачинян Д. К.**
ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ АДАПТАЦИИ МУЗЕЙНОГО МАТЕРИАЛА К ПОТРЕБНОСТЯМ
НЕВИДЯЩИХ ЛИЦ..... 39

PHILOSOPHY

- Верховцова О. М., Іщенко О. В., Куценко О. В.**
МІСЦЕ ОЙКОНІМІВ В ЛЕКСИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ..... 42

PHILOLOGY

- Шохжахон Каримов**
МЕХАНИЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В ОНОМАСТИЧЕСКИЕ ЗНАКИ
(на матеріалі узбекського мови)..... 47

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ЛЕКСИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

к.п.н., доцент *Кацуба О. М.*, к.ф.н., доцент *Кравчук Т. О.*,
к.п.н., доцент *Навольська Г. С.*, к.ф.н., асистент *Турко О. В.*

Україна, м. Тернопіль, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Abstract. *The article deals with the peculiarities of teaching foreign language vocabulary in higher educational institutions, and substantiates the problem of students' understanding of the meaning of foreign words they learn. Learning a foreign language as a medium of communication requires focused attention. It is impossible to learn a language without knowing the words. The lexical unit is the nucleus of language. Proper use of vocabulary and rich vocabulary is the key to free foreign language communication. Vocabulary training is one of the leading places in general student learning and in general development. Knowledge of a foreign language is combined with a knowledge of words, while command of a language - with lexical skills. Therefore, lexical skills should be considered as the most important component of the content of foreign language teaching, and their formation is precisely the purpose of teaching lexical material.*

Keywords: *foreign language, vocabulary, translation, method, thinking, education.*

Вступ. У вітчизняних методиках, як правило, відсутнє психологічне обґрунтування методики навчання лексики іноземної мови. У результаті не лише студенти, але й ті, хто вивчав іноземну мову, з великими труднощами засвоюють іноземні слова і погано володіють ними на практиці. Студенти завжди забувають вивчені слова і дуже часто можна зустріти основну помилку – неправильне вживання слів під час називання чи позначення предмета або висловлення думки.

Аналіз останніх досліджень. Відлуння особливостей методики викладання у вищих навчальних закладах можна зустріти в працях вітчизняних та зарубіжних педагогів: Ван А.М., Вейн А.М., Кузнєцова О.О., Леонтьєв А.А., Мальковський Г.Ю., Мурзін Л.Ю. та інших. Але, на наш погляд, для кращого розуміння особливостей методики зазначеної теми, слід звернути увагу на те, що оволодіння лексикою – основне завдання методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі.

Мета статті - віднайти оптимальні підходи та обґрунтування методики викладання лексики іноземної мови. Такий аналіз допоможе краще зрозуміти методи та прийоми викладання мови та застереже викладача від помилок у роботі.

Результати дослідження. Інтерес до теми обумовлений тим, що увага до тексту іноземною мовою знижується після того, як студент прочитав його двічі і невпевнено переклав, тому, на жаль, він вільний від поняття глибини та вдосконалення знань. Ми маємо йому поради, що прочитати текст роману – це одне, а прочитати навчальний текст – це інше. Дволінгвістичного засвоєння як об'єкта спостереження за мовними формами і як джерело розширення знань. Це передбачає свідому спрямованість уваги студента на збагачення його мови. Об'єктом інтерпретації може бути текст, який розглядається як взірць для відтворення, тобто з точки зору використання мовних засобів для певного комунікативного наміру. Висловлювати свої думки означає вміння відтворювати тексти.

Співвідношення між поняттями, вираженими словами двох різних мов, виявляється досить складним. Адже слова і словосполучення є лише елементами думки. Думка має форму судження, яке виражається засобами мови у вигляді речень. І якщо слова в різних мовах виражають різні поняття, то і словосполучення можуть виражати різні поняття. А оскільки судження створюються на основі взаємовідносин, то і думки, виражені двома різними поняттями, не можуть бути ідентичними. Предмет думки може бути однаковий, але його понятійне оформлення різним.

Текст (речення, слово), який звучить чи вкладені письмово в процесі навчання іноземній мові, є основним видом навчального матеріалу. У системі організації мови, текст є одиницею найвищого стратифікаційного рівня - текстуального, нижче якого стоїть речення.

Студенти, використовуючи аудіо-наочні методи запам'ятовування слів, не до кінця розуміють їх смислову сторону, тобто не оволодівають поняттями, що висловлюють ці слова,

адже допускаються словосполучення, не властиві іноземній мові. Тому переклади іноді незрозумілі, беззмістовні. Це означає, що вони не можуть мислити іноземною мовою, і тому поряд з відносно правильною вимовою та знанням граматики студенти не в змозі володіти розмовною системою іноземної мови.

Для того щоб навчання було ефективним та підібрані методи відповідали потребам студентів, процес засвоєння лексичного матеріалу поділяється на етапи. Таким чином виділяють:

- 1) етап ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями;
- 2) етап автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями.

Ознайомлення з новими лексичними одиницями починається з семантизації - розкриття значення нових слів. Способи семантизації поділяють на перекладні та безперекладні. До безперекладних відносяться: наочна семантизація (демонстрація малюнків, предметів, діапозитивів, картин, жестів, рухів тощо), мовна семантизація, дефініція, тлумачення. Наочність може бути зображальною та предметною. Окремі способи мають свої переваги і недоліки і виділити один найефективніший неможливо. Слова іноземної мови відрізняються за формою, значенням, сполучуваністю, виражають предмети або абстрактні явища. Тому спосіб семантизації доцільно добирати до окремого слова, чи групи слів. Ефективним вважається поєднання декількох способів (Галацін).

У методичній літературі робота над іншомовним текстом здійснюється переважно з метою збагачення лексичного складу, ідіоматизації мовлення. Вона пов'язана з роботою із словником, перефразуванням, тобто визначенням синонімічних засобів з різноманітним, тлумаченням. Увага спрямована на лексичні одиниці з точки зору ситуації спілкування.

Перекладаючи незнайомий текст, студент перш за все дізнається про значення незнайомих для нього слів, однак найчастіше скаржиться, що всі слова відомі, а переклад зробити не можливо. Це відбувається тому, що без твердих граматичних знань, доведених до автоматизму, повноцінно проникнути в зміст неможливо, однак це не береться в рахунок, зокрема в першому наближенні. Читання, в основному спрямоване на поширення мовної бази студента, повинно мати на меті не тільки вичитування фонетичної і лексико-стилістичної інформації, але також інформації граматичної. Складності у розумінні тексту, які викликані лексичними причинами, вивчені краще, ніж ті, які викликані причинами граматичними, а тому їм слід приділяти більше уваги. Увага, яка супроводжує всі психологічні процеси, звичайно ділиться на два основні види: довільна та мимовільна. Довільна увага, найвищим проявом якої є увага інтелектуальна, передбачає наявність свідомої мети. Вона також має прояв у критичному аналізі варіантів будь-якого завдання, у відмові від менш ефективних засобів роботи на користь оптимальних. Мимовільна увага, яка здійснюється без якої-небудь постанови в потоці довільної уваги, супроводжує першу автоматично, тому що вона є її стороннім продуктом. Увазі притаманне переключення, яке утворює можливість довільно спрямовувати її на різні сторони об'єкту, а також переключатися з одного виду уваги на інший. Послідовність вивчення різних сторін предмета внутрішньо обумовлена логікою навчального процесу. Переключення є таким своєрідним моментом, що підтримує увагу і створює різноманітність, яку можна досягти зміною діяльності, самих об'єктів, сторін його розгляду.

Показниками володіння мовним матеріалом на рівні лексичних знань є:

- 1) правильність розуміння й відтворення лексичних одиниць;
- 2) швидкість виконання відповідних дій, що має свідчити про процес ще свідомого оперування інформацією про нові лексичні одиниці. Швидкість вимірюється часом виконання завдання, який в репродукції залежить від індивідуального темпу мовлення або письма.

Перевірка знань лексики на рецептивному і репродуктивному рівнях проводиться у певному і чітко визначеному місці навчального процесу, а саме після повідомлення лексичних знань. Відомо, що студенти неоднаково швидко запам'ятовують нові слова. Тому на певному етапі заняття виникає таке: деякі студенти виконують завдання досить швидко, а деякі не можуть впоратися з ними взагалі. Якщо у такій ситуації перейти до наступного етапу роботи, з'являється небезпека утворення прогалин у знаннях слабшого студента, накопичення яких у подальшому приведе до неможливості користуватися англійською мовою як засобом спілкування. Вирішити таку проблему допоможе прийом „активної асистенції“: слабким студентам даються додаткові вправи, а сильнішим пропонується допомагати їм у роботі. Далі студент-асистент, виконуючи роль викладача, пропонує слабшому студенту виконати інше контрольне завдання, і лише після отримання результату вся група може просуватися далі (Коломінова,49).

Важливим завданням є проблема розуміння студентами смислової сторони засвоєваних ними слів іноземної мови. Від цього розуміння залежить утворення їх свідомості тих понять,

які відповідають словам іноземної мови, на основі яких можливе мислення іноземною мовою. Отже, виникає питання про способи семантизації іноземних слів.

Слова рідної та іноземної мов знаходяться одне з одним у складних понятійних чи смислових взаємовідносинах, у результаті чого і мислення набуває своїх специфічних особливостей. Практичне володіння іноземною мовою передбачає можливість мислення цією мовою. А оскільки мислення – це оперування поняттями, значить під час вивчення іноземної мови студент повинен оволодіти і системою відповідних понять.

Сучасне навчання іноземної мови студентів передбачає їх спілкування на міжкультурному рівні в найбільш типових ситуаціях на основі комунікативного мінімуму, який повинен включати певний обсяг країнознавчих та лінгвокраїнознавчих знань. Джерелом відбору лексичного матеріалу мають бути автентичні матеріали: зразки літератури, словники, відеозаписи фільмів на різну тему. Звичайно, добір лексичного матеріалу має бути обмежений рамками тематики.

Студент вчиться осмислювати нові слова за допомогою звичного йому мислення рідною мовою при перекладі, коли заміна іноземного слова відбувається словом рідної мови. Прихильників такого методу в сучасній методиці достатньо. Оволодіння іноземною лексикою – це перш за все оволодіння системою інших понять. Тому не варто вважати переклад головним у розкритті смислової сторони іноземних слів.

Текст іноземною мовою вивчають з різних сторін залежно від напрямку інтересів. Як єдиний об'єкт він не дозволяє здійснювати довільну увагу на якусь сторону, виключаючи з поля зору інші сторони, які завдяки цьому стають об'єктом мимовільної уваги.

Засвоєння лексики іноземної мови повинне мати не стільки теоретичний, скільки практичний характер, тому викладачі повинні прагнути розвинути в студентів не лише механізм знання, а й механізм володіння, розуміння.

Асоціативний зв'язок відбувається при перекладному методі між словом іноземної мови і рідної, які об'єднуються з поняттям. Читаючи слово чи фразу іноземною мовою, студент не розуміє його значення поки не замінить її рідною мовою.

Перекладаючи рідною мовою дають лише загальну уяву, з якої можна здогадатися про справжній смисл іноземного слова. Коли іноземне слово має три-чотири значення, це не означає, що в нього немає інших значень, їх можна знайти, якщо виходити із поняття вираженого цим словом. Порівнюючи німецько-українські або німецько-російські словники різних авторів, то можна помітити розкриття одного слова за допомогою різних українських чи російських слів, що визначає багатозначність іноземних слів. Перекладний спосіб здійснюється на основі свідомого застосування вивчених лексичних і граматичних знань.

Психологічний аналіз слова та його практичного використання в мові показує, що смислова сторона слова визначається не позначенням словом предмета чи його уявленням, а вираженням понятійним словом. Під час називання будь-якого предмета завжди відбувається осмислене включення цього предмета в обсяг того поняття, з яким об'єднується використане слово. Недоліком наочного методу є те, що студентам демонструється конкретний предмет тоді, коли вимагається утворення узагальненого відображення дійсності.

Чим більше іншомовних слів засвоюють студенти, тим більш ефективним виявляються, наприклад, догадка за контекстом та етимологічний аналіз слова, а також і тлумачення понять іноземною мовою. До того ж, окремі слова можна пояснити двома-трьома способами. Коли поняття, виражені словами двох мов не співпадають, тоді буде раціональніше звертатись до пояснення тих понять, які виражаються словами іноземної мови (Кузнєцова,211).

Сприймаючи іноземне слово і демонструючий предмет, студенти перекладають, замінюючи словом рідної мови, яким звичайно називають предмет. Тобто, безпосередній асоціативний зв'язок іноземного слова з позначенням ним предметом встановлюється дуже рідко, а на практиці має місце природна тенденція до утворення поняття, але студенти підказують це поняття самостійно (Кузнєцова,30).

З навчального процесу ми не можемо виключити кінофільми, діафільми і т. д. Наочність значно впливає на запам'ятовування іноземних слів, а в аспекті розуміння може заплутати.

Часто використовується студентами прийом семантизації – догадка за контекстом. При цьому розвивається мовне мислення, але переклад рідною мовою може мати вузьке значення, що було віднесене до недоліків такого методу.

Наслідком описаних прийомів є подолання роздрібності спостережень, розвиток генералізуючого аналізу, який допомагає зрозуміти місце окремих складових у структурі цілого. Досягнута доступність тексту обумовлює автоматизацію механізмів читання, швидкість

впізнання мовного матеріалу та розширення його поля. Розуміння змісту тексту успішно здійснюється тоді, коли його мовна сторона не викликає утруднення, які виникають не тільки від ступеня присутності незнайомого матеріалу, але також від ступеня володіння знайомим. Багаторазове читання тексту веде до кращого засвоєння і лексики, і граматики, і тексту в цілому, який сприймається ширше, повніше, запам'ятовується та відтворюється краще (Мальковський,84).

Контроль є не лише засобом перевірки результату роботи викладача а й самоперевірки студентів самовдосконалення. Щоб процес контролю був ефективним і не викликав негативної реакції у студентів потрібно заздалегідь передбачити форми контролю де можливо поєднати цікаві завдання із перевіркою засвоєних знань та вмінь. Така перевірка завжди супроводжується позитивними емоціями, зводить нанівець стресовий характер контрольної ситуації, сприяє діалогічному спілкуванню між учасниками процесу навчання, а значить, сприяє формуванню внутрішньої мотивації до контрольних дій. З цього випливає необхідність формування внутрішньої мотивації учіння студентів як однієї з цілей процесу навчання. Мотивація учіння залежить від декількох чинників, серед яких важливе місце займає організація навчального процесу, зокрема – контролю (Скляренко,5).

Підсумовуючи вищесказане можна прийти до **висновку**, що в практиці викладання лексики іноземної мови не треба керуватися якимось одним окремим способом, а треба ними комплексно користуватися. Формуванню внутрішньої мотивації сприяє також формулювання мети контрольованого завдання: воно виконується для того, щоб уміти правильно вимовляти англійською мовою слова, які будуть потрібні для ведення бесіди за темою заняття.

Такий оптимальний підхід до викладання іноземної мови застереже викладача від помилок у роботі, адже один метод буде компенсуватися різними видами роботи. Завдяки цьому студент розвиває своє мислення іноземною мовою, а також набуває навиків із правильного практичного вживання іноземних слів у практиці мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галацин К.О. Використання різних видів наочності у процесі формування лексичної компетентності. - <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1055>
2. Коломінова О. О, Формування англійської лексичної компетентності іноземні мови. - 2005. - №2. - С.48-51.
3. Кузнецова О.О. Методичні засоби семантизації іншомовної лексики в умовах бівілінгвізму у вищих навчальних закладах // Проблеми освіти. Випуск 23. – 2011. – С. 27 -32.
4. Кузнецова О.О. Основні прийоми розвитку вмінь щодо оперування понятійною системою іноземної мови // Проблеми освіти. Випуск 27. – 2012. – С. 210 – 214
5. Леонтьев А.А. Высказывание как предмет лингвистики, психолінгвистики и теории коммуникации // Синтаксис текста. – М., - 1979. – с. 36
6. Мальковський Г. Ю. Технологія керування увагою під час викладання англійської мови // Проблеми освіти. Випуск 23. – 2001. – С. 79 – 85.
7. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – М.: Педагогика, 1989. – 428 с.
8. Скляренко О. В, Сучасні вимоги до вправ для формування лексичної компетентності.-Іноземні мови. - 1999. - №3. - С.3-7

**Proceedings of the
XVII International Scientific and
Practical Conference
Social and Economic Aspects of Education in
Modern Society**

(Vol.2, September 25, 2019, Warsaw, Poland)

MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC EDITION

Indexed by:

Passed for printing 20.09.2019. Appearance 25.09.2019.
Typeface Times New Roman.
Circulation 300 copies.
RS Global S. z O.O., Warsaw, Poland, 2019